

กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา*

Strategies In Developing Students Characteristics According To Learning Outcome Of General Education Burapha University

ณัฐกานต์ ปัดเกษม**

ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์***

ดร.ยุวดี รอดจากภัย****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา โดยใช้เทคนิคเดลฟาย กลุ่มผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วยผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการสอนรายวิชาหมวดศึกษาทั่วไป 6 กลุ่มวิชา ผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน และผู้แทนจากเครือข่ายการศึกษาทั่วไปแห่งประเทศไทย จำนวน 26 คน โดยทำการคัดเลือกแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นนำคำตอบที่ได้จากรอบที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 ที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญแสดงความความคิดเห็น นำแบบสอบถามที่ตอบกลับมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐานและค่าพิสัยของควอไทล์จัดทำเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 จัดส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ ซึ่งได้มาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคน พร้อมทั้งตำแหน่งความคิดเห็นเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญคนที่รับแบบสอบถาม เก็บรวบรวมแบบสอบถามมาสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งกลยุทธ์การสอนที่พบเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) การสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Based Learning) และการสอนโดยโครงการ (Project Based Learning) สำหรับกลยุทธ์การสอนโดยผู้สอนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) และการสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) เป็นกลยุทธ์การสอนที่พบมากในเกือบทุกด้าน จึงมีความเหมาะสมสำหรับนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

*วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

**นิสิตหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

***ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์นวัตกรรมกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

****ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

The purpose of this research was to study strategies in developing students characteristics according to learning outcomes of general education at Burapha University by using Delphi technique. The experts who gave opinions on learning outcomes in general education were ones who have knowledge and experience in developing students characteristics in 5 dimensions and the representative of general education network of Thailand with the total number of 26 persons, selected by snowball sampling. The research instrument used in the first round was an open-ended questionnaire. The results from the questionnaires were used to design the second round questionnaire. It was a five-rating scale question. The questionnaires were sent to the experts to evaluate and give suggestions. The researcher analysed the questionnaires using mean and quartile range, the results from the questionnaires were used for adjusting the third round questionnaire. The final version of the questionnaire was distributed to the same group of experts. The data from the third round were analysed by using the same methods as the second round.

The results of the study were as follows: strategies in developing students characteristics according to learning outcomes of general education at Burapha University mostly concern student centered learning using active learning. The active learning strategies were: case study, problem-based learning, and project-based learning. Two teaching strategies mostly used were role model and service learning. These strategies were highly recommended to be used in classroom teaching.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ส่งผลกระทบให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ มีการเน้นหนักให้ปรับปรุงหลักสูตรและปรับเปลี่ยนวิธีการสอนเพื่อพัฒนานักศึกษาให้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทย มีการยกระดับของสถาบันราชภัฏและสถาบันเทคโนโลยีราชมงคลขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย และให้อิสระในการดำเนินการแก่สถาบันอุดมศึกษาเอกชนมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้สถาบันอุดมศึกษามีความหลากหลาย มีการขยายตัวเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษากันได้อย่างทั่วถึง ท่ามกลางสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาตามมา กล่าวคือ จะทำอย่างไรให้สังคมเชื่อมั่นได้ว่าคุณวุฒิที่บัณฑิตได้รับจากสถาบันอุดมศึกษา

ทุกแห่งมีคุณภาพและมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553, หน้า 1)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาจึงได้ดำเนินการจัดทำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualification Framework for Higher Education; TQF: HEd) เพื่อเป็นเครื่องมือในการนำนโยบายที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของชาติในส่วนของมาตรฐานการอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษามุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ของนักศึกษา ซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิตที่ได้รับคุณวุฒิแต่ละคุณวุฒิและสื่อสารให้สังคม ชุมชน รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในและต่างประเทศเข้าใจได้ตรงกัน และเชื่อมั่นถึงผลการ

เรียนรู้ที่บัณฑิตได้รับการพัฒนาว่ามีมาตรฐานที่สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2553, หน้า 1)

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 มหาวิทยาลัยบูรพาจึงได้จัดทำหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป จำนวน 30 หน่วยกิต 151 รายวิชา เพื่อให้หลักสูตรระดับปริญญาตรีทุกหลักสูตรได้ใช้บรรจุไว้ในหลักสูตร โดยมหาวิทยาลัยได้กำหนดผลการเรียนรู้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์ การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับกลยุทธ์การสอนที่ใช้ในการพัฒนาผลการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน นั้น มหาวิทยาลัยบูรพายังไม่ได้กำหนดกลยุทธ์การสอนที่ชัดเจน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหากกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสมมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานิสิตให้มีผลการเรียนรู้ครบทั้ง 5 ด้าน (งานพัฒนาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา, 2554, หน้า 81)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา

2. นำกลยุทธ์มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามเกณฑ์มาตรฐานที่สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำหนด

คำถามในการวิจัย

กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นอย่างไร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งมี 5 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

2. ผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญของการวิจัยได้แก่ ผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ทางการสอน จากกลุ่มวิชา 6 กลุ่มวิชา ผู้มีความรู้และมีประสบการณ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ 5 ด้าน และผู้แทนจากเครือข่ายการศึกษาทั่วประเทศ โดยทำการคัดเลือกแบบสโนว์บอล (Snowball Sampling) จำนวน 26 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา คือ เดือน กุมภาพันธ์ 2555-กุมภาพันธ์ 2556

4. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะทางปัญญา 4) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ 5) ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

รอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยส่งแบบสอบถามไปยังผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 26 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 26 ฉบับ

รอบที่ 2 นำคำตอบที่ได้จากรอบที่ 1 มาสร้างแบบสอบถามที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และส่งไปยังผู้เชี่ยวชาญแสดงความความคิดเห็น นำแบบสอบถามที่ตอบกลับมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยของควอไทล์ รอบที่ 2 ส่งแบบสอบถาม จำนวน 26 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 26 ฉบับ

รอบที่ 3 จัดส่งแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยควอไทล์ ซึ่งได้มาจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกคน พร้อมทั้งตำแหน่งความคิดเห็นเฉพาะของผู้เชี่ยวชาญคนที่รับแบบสอบถาม เก็บรวบรวมแบบสอบถามมาสรุปผลการวิจัย รอบที่ 3 ส่งแบบสอบถาม จำนวน 26 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามกลับ จำนวน 26 ฉบับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การคำนวณค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ มัธยฐาน และค่าพิสัยของควอไทล์

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา ผู้วิจัยได้สรุปความคิดเห็นที่สอดคล้องกันของผู้เชี่ยวชาญ พบว่า

1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

1.1 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นิสิต มีวินัย ตรงต่อเวลา และมีความรับผิดชอบ ได้แก่ ผู้สอนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) และการสอนโดยให้นิสิตได้ทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม (Service Learning)

1.2 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นิสิต มีคุณธรรม และจริยธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดี เข้าใจผู้อื่น ได้แก่ ผู้สอนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) และการส่งเสริมกิจกรรมนิสิตด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม (Service Learning)

1.3 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นิสิต เคารพในระเบียบและกฎเกณฑ์ขององค์การและสังคม ในระดับชาติ และนานาชาติ ได้แก่ การสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหาจริง (Problem Based Learning) เกี่ยวกับกฎ ระเบียบที่พึงมีในสังคม การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) และยกย่องนิสิตที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบและกฎเกณฑ์ของสังคม

2. ด้านความรู้

2.1 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นิสิต เข้าใจหลักการและทฤษฎีพื้นฐาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้แก่ ออกแบบกิจกรรมให้เป็นกระบวนการ สร้างบรรยากาศของการเรียนการสอนแบบ (Active Learning) การสอนโดยโครงการ (Project Based Learning) และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นิสิตนำไปปฏิบัติจริง

2.2 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นิสิต เข้าใจสามารถวิเคราะห์หลักการของศาสตร์ในสาขาต่าง ๆ และนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Based Learning) การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) และการสอนโดยการฝึกปฏิบัติจริง (Practice)

2.3. กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นิสิต เข้าใจเกี่ยวกับความก้าวหน้าของความรู้ และงานวิจัยในปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของสังคมยุคปัจจุบัน ได้แก่ การสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Based Learning) ใช้สภาพปัญหาของสังคมปัจจุบันเป็นโจทย์วิจัย และให้นิสิตศึกษาสภาพปัญหาโดยใช้กระบวนการวิจัย และการสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study)

3. ด้านทักษะทางปัญญา

3.1 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ โดยใช้หลักการที่ได้เรียนมา ตลอดจนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ในสถานการณ์จริงได้ ได้แก่ จัดการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนได้ปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน และการสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study)

3.2 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน สามารถแก้ปัญหาได้โดยนำหลักการต่าง ๆ มาอ้างอิงได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) การสอนโดยโครงงาน (Project Based Learning) และการสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Based Learning)

3.3 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน มีนิสัยใฝ่หาความรู้ ได้แก่ สร้างประเด็นคำถามหรือปัญหาที่ท้าทาย (Problem Based Learning) เพื่อนำไปสู่การแสวงหาคำตอบด้วยตนเอง หรือต่อขยายความคิด ออกแบบกิจกรรมโดยให้นักเรียนมีการค้นคว้า และทำงานด้วยตนเอง ผู้สอนกำกับติดตามผลการทำงาน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เสนอความคิด เสนอผลงานตนเองต่อส่วนรวม

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ

4.1 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ และวัฒนธรรมองค์กรได้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เพื่อให้นักเรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีการนำเสนออย่างสร้างสรรค์

4.2 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ได้แก่ กำหนดกติการะหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อยึดถือเป็นหลักปฏิบัติร่วมกัน และการสอนโดยโครงงาน (Project Based

Learning) โดยมอบหมายกิจกรรมให้นักเรียนคิดทำและให้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

4.3 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน มีภาวะผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี ได้แก่ ให้นักเรียนทำงานกลุ่ม โดยให้มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างชัดเจน และให้มีการหมุนเวียนกันเป็นประธาน และสมาชิกกลุ่ม การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้สอน (Role Model) ทั้งบุคลิกภาพ การแต่งกาย การประพฤติปฏิบัติตน เป็นกัลยาณมิตร

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี

5.1 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน มีทักษะการใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การให้นักเรียนฝึกทักษะการสื่อสารทุกด้าน เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน เป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม

5.2 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการนำเสนอ ได้แก่ การมอบหมายงานหรือกิจกรรมให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม และการสอดแทรกการใช้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เข้ามาในระบบการสอน

5.3 กลยุทธ์การสอนเพื่อให้นักเรียน มีความรู้ทางคณิตศาสตร์และสถิติในการวิเคราะห์และนำเสนอ ได้แก่ การนำข้อมูลสถิติที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวัน ข่าวหนังสือพิมพ์มาเป็นกรณีศึกษา (Case Study) ใน การเรียนการสอนให้นักเรียนคิด รวมถึงการอธิบายข้อมูลดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง การมอบหมายงานให้ทำ โดยมีการค้นคว้าและนำเสนอผลงานในชั้นเรียนซึ่งตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องใช้สถิติมาคำนวณ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลกลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า

1. ด้านคุณธรรมจริยธรรม กลยุทธ์การสอนที่พบ ได้แก่ ผู้สอนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) การส่งเสริมกิจกรรมนิสิตด้านคุณธรรม จริยธรรม เช่น การจัดกิจกรรมจิตอาสาช่วยเหลือสังคม (Service Learning) การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) และการสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหาจริง (Problem Based Learning) ทั้งนี้เพราะการเป็นแบบอย่างที่ดีนั้น บันดูรา (Bandura, 1963 อ้างใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2553, หน้า 235-236) มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ สอดคล้องกับทิสนา แคมมณี (2553, หน้า 188) ที่เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม เกิดขึ้นได้ดีจากการเป็นแบบอย่างที่ดี การให้สังเกตตัวแบบที่ดี สอดคล้องกับไพฑูริย์ ลินลารัตน์ (2553, หน้า 88) ที่กล่าวว่าพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนั้นจะต้องมีแบบอย่างที่ดี มีการจัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนการสอนที่สำคัญคือ การสร้างบรรยากาศที่ดีโดยครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดี สำหรับการจัดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมนั้น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้ ซึ่งปริญญา เทวานฤมิตรกุล (2554, หน้า 3) ได้กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนวิชาพลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นวิชาที่ใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ วิชาดังกล่าวได้ปรับรูปแบบการสอนโดยให้นักศึกษาออกไปสัมผัสและทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เช่น การแยกขยะ การลดการใช้ถุงพลาสติก หรือโครงการที่เป็นปัญหาสังคม เช่น การแก้ปัญหาการทำแท้ง การบริโภคสื่ออย่างเท่าทัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของมิทเชล (Mitchell, 2005) ได้ศึกษา

เรื่อง การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคมและความยุติธรรมในสังคม ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม สร้างความผูกพัน การเชื่อมโยงและการอุทิศเพื่อสังคม โดยการสร้างสำนึกที่ดีในสังคม สอดคล้องกับผลงานวิจัยของราสช์ (Rasch, 2008) ศึกษาเรื่อง การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม และการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยการบริการสังคม ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม พฤติกรรมที่แสดงออกในการบริการสังคมทุกคนมีพฤติกรรมเดียวกันคือ ช่วยเหลือสังคมอย่างเข้มแข็ง พลังของการเชื่อมโยงการบริการสู่การเรียนรู้คือการมีชีวิตอยู่ในโลกของความจริง สร้างความเป็นผู้นำและเป็นพลเมืองดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของรังษิพร จันทร์กลม (2547) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม โดยการสอนแบบเทคนิค ที จี ที กับ การสอนแบบเทคนิคศึกษากรณีตัวอย่าง ผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่าการสอนโดยใช้กรณีศึกษาส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง เพราะผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม ได้สัมผัสกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงทำให้ผู้เรียนสามารถร่วมกันคิดวิเคราะห์ปัญหา และเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้ เนื่องจากมีวินัยในตนเอง และสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

2. ด้านความรู้ กลยุทธ์การสอนที่พบ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ (Active Learning) การสอนโดยโครงการ (Project Based Learning) การสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Based Learning) การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) และการสอนโดยการฝึกปฏิบัติจริง (Practice) ซึ่งดิวอี้ (Dewey, 1963, pp. 25-50 อ้างถึงใน ทิสนา แคมมณี, 2553 ข, หน้า 27) ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือทำ หรือที่เรียกว่า “Learning by Doing” เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ (Experience) และเรียนรู้จากการคิด

การลงมือปฏิบัติ และการแก้ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ มัชฌิมชา ธรรมนุศย์ (2545, หน้า 12) ยังกล่าวอีกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ที่เน้นการศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจกันมาก ได้แก่ ทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรคนิยม (Constructivist Learning Theory) ซึ่งมีแนวคิดที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มากที่สุด คือ เชื่อว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้สร้างความรู้ที่เป็นของตนเองขึ้นมาจากความรู้ที่มีอยู่เดิม หรือจากความรู้ที่รับเข้ามาใหม่ ด้วยเหตุนี้ ห้องเรียนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติเอง สร้างความรู้ที่เกิดจากความเข้าใจของตนเอง และมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้น (Active Learning) รูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจากแนวคิดนี้มีอยู่หลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การเรียนรู้แบบช่วยเหลือกัน (Collaborative Learning) การเรียนรู้โดยการค้นคว้าอย่างอิสระ (Independent Investigation Method) และการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning) สอดคล้องกับงานวิจัยของละเอียด แจ่มจันทร์ (2540, หน้า 166) ที่กล่าวว่า การสอนแบบโครงการเป็นแนวการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง และวิธีการดังกล่าวเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้รู้วิธีจะเรียน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2555, หน้า 17-18) ที่กล่าวว่า การปฏิรูปการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาสู่ความเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 เน้นการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้ Competency Based Learning ซึ่งจะเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้จากการป้อนความรู้และท่องจำเพื่อการสอบในชั้นเรียน (Class Room Type) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นเจ้าของโจทย์การเรียนรู้ (Studio Type) และการเรียนรู้ด้วยการทำงานจริง (Learning by Doing) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพล แสงสว่าง (2538, หน้า 153) ที่ว่าการสอนแบบกรณีศึกษาหรือกรณีเฉพาะรายหรือการศึกษารายกรณี เป็นการสอนที่ให้นักศึกษามีบทบาทในการเรียนการสอน โดยมีส่วนร่วม

ในการแก้ปัญหาในสภาพจริงหรือแก้ปัญหาที่สร้างขึ้นในเรื่องราวใดเรื่องราหนึ่งโดยเฉพาะ ซึ่งในการแก้ปัญหา นักศึกษาจะต้องวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินปัญหา ตัดสินใจหาแนวทางแก้ปัญหา แล้วรายงานสาเหตุและแนวทางในการแก้ปัญหาต่อกลุ่ม

3. ด้านทักษะทางปัญญา กลยุทธ์การสอนที่พบได้แก่ จัดการเรียนการสอนโดยให้ผลิตได้ปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) การสอนโดยโครงการ (Project Based Learning) และการสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Based Learning) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2554, หน้า 51) ที่ว่าการจัดการเรียนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไปควรจัดในลักษณะ Activity Based ที่ต้องกระตุ้นกระบวนการคิด เน้นกิจกรรม กระบวนการแก้ปัญหา และมุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีโอกาสค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ที่จะคิดแบบสร้างสรรคมากกว่าท่องจำ รวมทั้งจะช่วยเสริมกระบวนการคิดเชิงบูรณาการให้แก่เด็กด้วย สอดคล้องกับมัชฌิมชา ธรรมนุศย์ (2545, หน้า 17) ที่กล่าวว่าจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นรูปแบบการสอนที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดีมากที่สุดวิธีหนึ่ง เพราะสอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหา และคิดอย่างสร้างสรรค์ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและได้ลงมือปฏิบัติมากขึ้น

4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ กลยุทธ์การสอนที่พบ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) การสอนโดยโครงงาน (Project Based Learning) โดยมอบหมายกิจกรรมให้นักเรียนทำ และให้มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้สอน (Role model) ทั้งบุคลิกภาพ การแต่งกาย การประพฤติปฏิบัติตน เป็นกัลยาณมิตร ซึ่งจอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1994, p. 31-32 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2553 ข, หน้า 99) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี รวมทั้งได้เรียนรู้ทักษะทางสังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งในการดำรงชีวิต ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความรับผิดชอบ สอดคล้องกับไพฑูริย์ สินลาร์ตัน (2553, หน้า 95) ที่กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีแนวคิดของการสอนแบบร่วมมือซึ่งจะนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพรณี บัญชรหัตถกิจ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการเรียนรู้แบบทำโครงการต่อความสามารถของภาวะผู้นำและการจัดการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี Effect of Project-Base Learning on Leadership and Management Abilities for Undergraduate Students ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบทำโครงการเป็นวิธีการที่มีประสิทธิผลต่อการเพิ่มความสามารถในการจัดการและภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และสอดคล้องกับงานวิจัยของโรมัส (Thomas, 2000) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการสอนแบบโครงงานในช่วงปี 1999-2000 ผลการวิจัยพบว่า การสอนแบบโครงงานเป็นวิธีการสอนอีกวิธีหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการสอนแบบนี้ช่วยเพิ่มทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน รวมทั้งเพิ่มความสามารถทางภาษา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากการทำโครงงาน

5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี กลยุทธ์การสอนที่พบ ได้แก่ การให้นิสิตฝึกทักษะการสื่อสารทุกด้าน เช่น การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การนำเสนอหน้าชั้นเรียน เป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม การมอบหมายงานหรือกิจกรรมให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์พร้อมทั้งนำเสนอข้อมูลโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสม การสอดแทรกการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เข้ามาในระบบการสอน การนำข้อมูลสถิติที่ปรากฏอยู่ในชีวิตประจำวัน ข่าวหนังสือพิมพ์มาเป็นกรณีตัวอย่าง (Case Study) ในการเรียนการสอนให้นักนิสิต รวมถึงการอธิบายข้อมูลดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง และการมอบหมายงานให้ทำ โดยมีการค้นคว้า และนำเสนอผลงานในชั้นเรียนซึ่งตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องใช้สถิติมาคำนวณ ซึ่งคลอสเมียร์ (Klausmeier, 1985, p. 105 อ้างถึงใน ทิศนา แจมมณี, 2553 ข, หน้า 81) ได้อธิบายกระบวนการประมวลผลข้อมูลโดยเริ่มต้นจากการที่มนุษย์รับสิ่งเร้าเข้ามาทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 สิ่งเร้าที่เข้ามาจะได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะสั้น ซึ่งการบันทึกนี้จะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการคือ การรู้จัก (Recognition) และความใส่ใจ (Attention) บุคคลจะเลือกรับสิ่งเร้าที่ตนรู้จักหรือมีความสนใจ สิ่งเร้านั้นจะได้รับการบันทึกลงในความจำระยะสั้น (Short-term Memory) ซึ่งดำรงอยู่ในระยะเวลาจำกัด ในการทำงานที่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลไว้ใช้ชั่วคราว อาจจำเป็นต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการจำช่วย เช่น การจัดกลุ่มคำ หรือการท่องซ้ำ ๆ กันหลายครั้ง ซึ่งจะสามารถช่วยให้จดจำสิ่งนั้นไว้ใช้งานได้ การเก็บข้อมูลไว้ในภายหลัง สามารถทำได้โดยข้อมูลนั้นจำเป็นต้องได้รับการประมวลและเปลี่ยนรูปโดยการเข้ารหัส (Encoding) เพื่อนำไปเก็บไว้ในความจำระยะยาว (Long-term Memory) ความจำระยะยาวนี้มี 2 ชนิด คือ ความจำที่เกี่ยวกับภาษา (Semantic) และความจำที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ (Affective Memory) เมื่อข้อมูลข่าวสารได้รับการบันทึกไว้ในความจำระยะยาวแล้ว

บุคคลจะสามารถเรียกข้อมูลต่าง ๆ ออกมาใช้ได้ แล้วระบายออกมาเป็นการพูด การอ่าน การเขียน สอดคล้องกับทฤษฎี เจมมณี (2553 ข, หน้า 193) ที่กล่าวว่า ทักษะการคิดพื้นฐาน (Basic Thinking Skills) เป็นทักษะการคิดที่ใช้ในการรับและส่งสาร (Communicating Skills) ซึ่งจำเป็นต้องใช้เป็นประจำในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น ทักษะการฟัง การอ่าน การพูด ผู้เรียนจึงควรได้รับการพัฒนาทักษะเหล่านี้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2555, หน้า 17-18) ที่ว่า เป้าหมายการสร้างบัณฑิตในทศวรรษที่สองให้มีทักษะและสมรรถนะที่สำคัญ ควรประกอบด้วยทักษะความสามารถอย่างน้อย 11 เรื่อง (หรือที่เรียกว่า 3Rs + 7Cs + L) โดย “3Rs” ได้แก่ ทักษะการอ่านและการเขียน (Reading and Writing) การคิดในเชิงคณิตศาสตร์ สำหรับ “7Cs” ได้แก่ Critical Thinking and Problem Solving, Creativity and Innovation, Collaboration Teamwork and Leadership, Cross-cultural Understanding, Communication Information and Media Literacy, Computing and Media Literacy และตัวสุดท้าย Career L หมายถึง Learning self-reliance สอดคล้องกับไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน (2553, หน้า 91) ที่ให้แนวทางการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับจำนวนผู้เรียนเป็นกลุ่มใหญ่ ให้ฝึกทำ Case study ง่ายๆ แล้วสุ่มตอบ ให้ฝึกแก้ปัญหาในกลุ่มใหญ่และหาอาสาสมัครตอบและบรรยายเชิงแก้ปัญหา จำนวนผู้เรียนกลุ่มย่อยให้ทำแบบฝึกหัด จัดสอนผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ และตอบคำถามส่งงานผ่านเทคโนโลยี ผู้เรียนรายบุคคลให้ทดลองทำแบบฝึกหัดจากของจริง ให้มีการสื่อสารผ่านเกมส์ ให้มีการทำโครงการ ให้มีการทำวิจัย และการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของโดรสกอล (Driscoll, 2002 อ้างถึงในปณิตา วรรณพิรุณ และ วีระ สุภะ, 2555, หน้า 168) ที่พบว่ากรณีปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในการเรียนผ่านเว็บช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาส

แสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกันและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล การที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนหรือกับกลุ่มผู้เรียน ช่วยทำให้การจัดการเรียนการสอนน่าสนใจมากยิ่งขึ้น และยังเป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้เรียนยังสามารถทบทวนกิจกรรมการเรียนการสอนเนื้อหา และฝึกทำแบบฝึกหัดได้ทุกสถานที่ ทุกเวลาที่ต้องการ และเป็นการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณลักษณะของนิสิตตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา 5 ด้าน ส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ซึ่งกลยุทธ์การสอนที่พบเป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ การสอนโดยใช้กรณีศึกษา (Case Study) การสอนโดยวิเคราะห์สภาพปัญหา (Problem Based Learning) และการสอนโดยโครงงาน (Project Based Learning) จึงเหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นกลยุทธ์การสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
2. กลยุทธ์การสอนโดยผู้สอนประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี (Role Model) เป็นกลยุทธ์การสอนที่พบมากเกือบทุกด้าน จึงเหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นกลยุทธ์การสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
3. กลยุทธ์การสอนโดยการบริการสังคม (Service Learning) เป็นกลยุทธ์การสอนที่หลาย ๆ มหาวิทยาลัยใช้แล้วประสบความสำเร็จ จึงเหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นกลยุทธ์การสอนในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป
4. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง
5. ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่ใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนที่ส่งผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานผลการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยบูรพา

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การสอนในหมวดวิชาอื่น ๆ เช่น หมวดวิชาเฉพาะ หมวดวิชาเลือก และหมวดวิชาเลือกเสรี

3. ควรจะดำเนินการวิจัยกึ่งทดลอง โดยนำกลยุทธ์การสอนที่ได้ไปทดลอง หรือทำวิจัยในชั้นเรียน

เอกสารอ้างอิง

- งานพัฒนาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา. (2554). *หลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2554*. ชลบุรี: งานพัฒนาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิตนา แจมมณี. (2553 ก). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา: กลยุทธ์การสอน. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 35(2), 181-201.
- _____. (2553 ข). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปณิดา วรรณพิรุณ และวีระ สุภะ. (2555). รูปแบบการเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยโครงงานนิเทศศาสตร์สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา Collaborative Learning Model through Social Media for Supporting Communications Project-based Learning for Postgraduate Students. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านอีเลิร์นนิง Integrating ASEAN Online learning: Policy and Process*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- ปริญญา เทวานฤมิตรกุล. (2554). ธรรมศาสตร์ให้นักศึกษาเรียนรู้ความเป็น พลเมือง ด้วยวิชา“พลเมือง” กับความรับผิดชอบต่อสังคม (TU 100) เริ่มต้นปีการศึกษา 2554. *จุลสารธรรมศาสตร์*, 44(6), 3.
- พรรณี บัญชรหัตถกิจ. (2555). ผลการเรียนรู้แบบทำโครงการต่อความสามารถของภาวะผู้นำและการจัดการของนักศึกษาระดับปริญญาตรี Effect of Project-Base Learning on Leadership and Management Abilities for Undergraduate Students. *วารสารศึกษาทั่วไปมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 5(2), 19-20.
- พล แสงสว่าง. (2530). การศึกษารายกรณี: วิธีสอนที่พัฒนาผู้เรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 4(10), 22-29.
- ไพฑูริย์ ลินลารัตน์. (2553). *กลยุทธ์การสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑรา ธรรมบุษย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้โดยใช้ PBL. *วารสารวิชาการ*, 5(2), 11-17.
- รังษิพร จันทรกุลม. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องพุทธธรรมเพื่อชีวิตและสังคม โดยการสอนแบบเทคนิค ที จี ที กับ การสอนแบบเทคนิคศึกษารณคดีตัวอย่าง*. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการมัธยมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ละเอียด แจ่มจันทร์. (2540). *อนาคตภาพของหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ สำหรับพยาบาลวิชาชีพสังกัด กระทรวงสาธารณสุข*. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุขฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการอุดมศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. (2554). *ประเด็นปฏิรูปการศึกษา* รอบสอง เล่ม 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- _____. (2555). *ประเด็นปฏิรูปการศึกษา* รอบสอง เล่ม 3. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2553). *จิตวิทยาการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2546). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบบูรณาการคุณค่าของความเป็นมนุษย์ โดยอิงแนวคิดการเรียนรู้จากการหยั่งรู้ด้วยตนเอง*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน, คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Mitchell, T. D. (2005). *Service-learning and social justice: Making connections, making commitments*. UMI Proquest Digital. Dissertation: AAT 3193927.
- Rasch, D. (2008). *Service-learning and the promotion of social responsibility*. Doctoral dissertation, University of Miami.
- Thomas, J. W. (2000). *A Review of Research on Project- Based Learning*. California: The Autodesk Foundation. Retrieved 17 January 2013, from http://173.226.50.98/sites/default/files/news/pbl_research2.pdf.